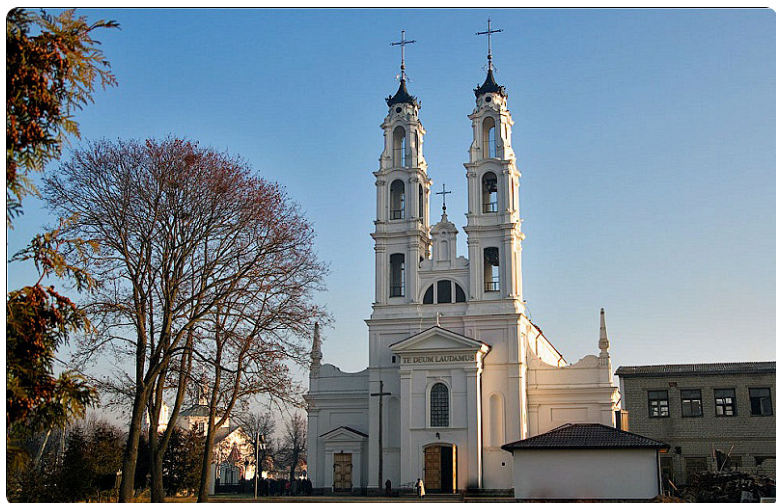

Dekanat Oszmiana Pierwsza wzmianka o Oszmianie jako o zamku książąt Wielkiego Księstwa Litewskiego pochodzi z lat 40-ych XIV w. Od 1399 r. Oszmiana jest już miastem. Prawo magdeburskie Oszmiana otrzymała na pocz. XVI w., stając się centrum tegoż powiatu i dekanatu. Parafia Oszmiańska jest jedną z pierwszych na Białorusi, założonych przez króla Władysława Jagiełłę tuż po Unii w Krewie w 1385 r.

W XVI w. miasto przeniesiono kilka kilometrów na zachód – w ten sposób powstały Stara Oszmiana i Nowa Oszmiana. Starą Oszmianę nabył Zakon Ojców Franciszkanów, tam też został założony klasztor tego zgromadzenia, dlatego dotychczas owe przedmieście nosi nazwę Franciszkanie. A w Oszmianie Nowej na placu handlowym został wzniesiony kościół parafialny. W ten sposób do XVII w. w mieście istniały dwie samodzielne parafie – w Nowej i Starej Oszmianie. W poł. XVI w. w Oszmianie czynnych było aż 6 kaplic, jest to absolutny rekord w Archidiecezji Wileńskiej. W XVII w. w mieście został założony także klasztor Dominikanów. Od 1795 r., po ostatnim rozbiórze Rzeczypospolitej Oszmiana weszła w skład Rosyjskiego Imperium. W XIX w. oba klasztory zostały zamknięte, ale kościół parafialny zachował się. Oszmiana pozostała także centrum dekanatu, mimo iż liczba parafii znacznie się zmniejszyła.

†

Kościół św. Michała Archaniola Jest to jedna z pierwszych katolickich parafii Białorusi. Założona przez króla Jagiełłę w 1387 r., tuż po Unii w Krewie. W 1434 (1432 r.) jako znak wdzięczności Bogu za zwycięstwo pod Oszmianą nad Swidrygiełłą król Zygmunt założył przy miejscowym kościele kolegiatę, a według innych źródeł – pobudował nowy kościół. Konsekrował świątynię biskup Krasiński. Prawdopodobnie, początkowo w Oszmianie budowano drewniane kościoły, a dokładny czas powstania pierwszej kamiennej świątyni nie jest znany – możliwie XVII w., o czym świadczą rysunki i grawiury XIX w.

W XIX w. była to kamienna prostokątna w planie świątynia z dwiema czworokątnymi wieżami, wbudowanymi w fasadę główną, pod wysokim dwuspadowym dachem z maleńką sygnaturką nad ołtarzem. Prezbiterium flankowane jest dwiema dużymi dwupoziomowymi zakrystiami. Do wejścia dobudowano masywną nieproporcjonalną kruchtę. Terytorium kościelne obniesione jest ogrodzeniem z kamienia ciosowego na podobnych słupach. Do parafii liczącej w końcu XIX w. ponad 8000 wiernych należały kaplice w Olanach, Gorodnikach, Polanach i na miejscowym cmentarzu. Przed 1866 r. czynne były też kaplice w Wojniewiczach, Mostwiliszkach,

Światoduchu, Suchodoli.

Na początku XX w. starożytny kościół nie mógł już zmieścić wszystkich swoich parafian, dlatego w 1900 r. dzięki staraniom ówczesnego proboszcza i dziekana ks. Kazimierza Sajkowskiego według projektu Wacława Michniewicza rozpoczęła się przebudowa i poszerzenie świątyni w stylu neobaroku.

Świątynia jest trzynawowa. Nad figurowymi kopułami unoszą się wysokie czteropoziomowe wieże. Wnętrze ozdabiało 9 kamiennych neobarokowych ołtarzy. Są nimi: główny ołtarz św. Michała Archanioła, lewy boczny - NMP Częstochowskiej, prawy - św. Jerzego, oraz przy kolumnach: po lewej – św. Maksymiliana Kolbe, bł. Bolesławy Lament, Matki Bożej Wspomożycielki Wiernych, i po prawej – św. św. Jana Bosko i Dominika Savio, Jezusa Miłosiernego i jeszcze jeden ołtarz dotychczas bez obrazu. Prace ukończono w 1904 r. (według innych źródeł – w 1906 r. lub 1910 r.). 13 lipca 1938 r. ks. abp Romuald Jałbrzykowski uroczyście konsekrował kościół.

Do parafii, która w końcu 30-ych lat XX w. liczyła już ponad 12 tys. wiernych nadal należały kaplice w Gorodnikach, Polanach i na cmentarzu parafialnym (kaplica w Olanach należała już do parafii Boruny). Na początku XX w. (prawdopodobnie po 1905 r.) dołączono także kaplicę w Bołtupie. Nowe kaplice zostały otwarte w oszmiańskim więzieniu i Nowopolu.

W nocy z 23 na 24 kwietnia 1948 r. został aresztowany ks. dziekan Walerian Galek, który 13 maja zmarł w więzieniu. Kapłana potajemnie pochowano na miejscowym cmentarzu. Pani Janina Stankiewicz zaznaczyła miejsce pochówku i w 1970 r. postawiła pomnik, który istniał do 1992 r. Kościół zamknięto i przerobiono początkowo na skład, a potem służył jako budynek przemysłowy; zniszczono wewnętrzny ustrój świątyni, z wież zdjęto kopuły z krzyżami, zrzucano dzwony.

17 września 1989 r. świątynię oddano wiernym, dokonano jej restauracji, a w latach 2003-2005 w kościele odbył się remont – zamieniono dach, na nowo otynkowano i poфарbowano ściany, odrestaurowano zniszczone elementy dekoracji. Odnowione zostały także kaplice w Gorodnikach, Mostwiliszkach i Polanach.